

Det var dans bort i dalen

Av Ingrid von Gertten

I 70 år – minst – har det dansats i Rövarekulan. På 1830-talet uppfördes den första byggnaden, en hydda klädd med ekbark, ett slags lusthus. Vid förra seklets början tillkom en dansbana utan tak där nu familjerna parkerar bilen och grillar sin korv. Någon gång på 1930-talet om- och tillbyggdes den med tak och restaurang. Den 14 nov 1971 kunde man i SDS läsa annonsen om diverse rivningsmaterial såsom bräder, parkett mm billigt till salu. Några veckor senare var den gamla dansbanan slut. Hur mycket har inte passerat där. Så många människor – glada, förvåntansfulla, besvikna – musiker och musikstilar, olika estradörer, restaurangägare, fyllhundar, poliser och ordningsvakter, ungar, gamla gubbar och kärringar, pigor och drängar. En del har haft roligt, andra har hoppats på nästa gång. Alla har varit en upplevelse rikare.

Namnet Rövarekulan är tidigast belagt i mitten av 1800-talet i verket ”Skånska herregårdar”. Tidigare kallades området helt enkelt Mariannelund.

Barkhyddans tid

Under 1800-talets första hälft fanns en folklig herre på Löberöds slott, greve Axel de la Gardie. Han ville göra Rövarekulan till lustgård och samlingsplats för folket i bygden. Han gjorde mycket för att Rövarekulan skulle bli attraktiv. I sin nit lät han hugga in gångar, som finns kvar än idag. Springbrunnar anlades och på en avsats intill skifferväggen byggde han en schweizerhydda. Hyddan bestod av två rum, kök och veranda. Väggarna var av lerssten, utvändigt klädda med tjock ekbark. Några år fick hyddan vara ifred för vanda-

ler, men då turister kom på besök dröjde det inte länge förrän den lilla barkstugans saga var all. På samma plats har sedan den ena paviljongen avlöst den andra. Det berättas om en midsommar med hembygdsfest i Rövarekulan. Man hade fått tillstånd till ölutskänkning och det blev ett häftigt sjöslag intill ån.

Barkhyddebygget skall ha skett ungefär samtidigt som järnvägen mellan Eslöv och Ystad anlades. Greve Axel var en generös och initiativrik herre men 1863 tröttnade han i alla fall, sålde hela egendomen till Ramel på Övedskloster och flyttade till Helsingborg.

Nils Ludvig berättar: ” I Rövarekulan samlades ortens familjer och när järnvägen Ystad – Eslöv invigts kom söndagsbesökare både från söder och norr. På 1870- och 80-talen nedhögs storskogen och då upphörde resorna till Rövarekulan. Men ungskogen växte, och så kom Rövarekulan åter till heders”.

Fem öre dansen

Vid denna tid dansades på en handfull platser i bygden. Detta trots socknens själasörjares ibland avoga inställning. 1902 fick kyrkoherden ge sin välsignelse till uppförande av två rymliga dansbanor av Kalmarfur i Rövarekulan. Vidare byggdes en paviljong där kaffe och läskdrycker serverades. Den nattliga belysningen bestod av fotogenlampor och kulörta papperslyktor. Framför dansbanan i backen kunde publiken sitta och vila på stubbar, stenar och långbänkar av bräder. Dansbanorna – taklösa förstås – var en 5-öres och en 10-öresbana skilda åt av en gång. Det blev rätt snart samma pris på båda banorna och de sam-

manbyggdes även.

Kassan som försvann

Inte osannolik är den fantastiska historien om tivolits start. Till Löberöd hade kommit en snillrik herre vid namn Carl Nilsson. Han ägde två saker, en stämpelmaskin och talets gåva. I den mörka Rövarekuledalen skulle byggas ett tivoli och stämpelmaskinsägaren fick folk att satsa sina sparslantar på idén. Hantverkare nappade på kroken och som goda yrkesmän fick de virke och annat på kredit. Dansbana och paviljong uppfördes, bord och långbänkar kom på plats och kaffehydda uppfördes vägg i vägg med paviljongen. Då allt var färdigt och noga förberett satte man igång på pingstafton 1902. Kvartetten Rakels minne stod för dansmusiken. En av målare Lundbergs gesäller skulle sälja dansbiljetter för fem öre stycket. Pingstafton var där inte så mycket folk men dagen efter kom tusentals i det fina vädret. Stämpelfabrikören och initiativtagaren Carl Nilsson gick omkring och myste belåtet. Han hade en syssla, kassaförvaltningen. Vid halv tolvtiden satte han igång sin runda. Han började vid dansbiljettkuren och inkasserade den goda summan över hundra kronor. Han lovade att dansbil-

jettförsäljaren kunde behålla de pengar som därefter droppade in. Klockan tolv spelades sista vals och publiken troppade av. Musikanterna dröjde kvar väntande på sitt arvode. Men kassören var spårlöst försvunnen. Man sökte vid den olika kassorna. Det visade sig att kassören strax före tolvslaget begärt och fått redovisning och tagit alla pengar i sin stora väska. Nu började man frukta att något allvarligt hänt. Tänk om kassören blivit rånad? Man letade bakom buskar och träd. Och så stor var naiviteten att man gick hem och bytte kläder och fortsatte sökandet på morgonen. Så småningom, i eftertankens kränkning, sökte man i hans rum i byn. Där var förstuds tomt, t o m stämpelmaskinen var borta. I sinom tid fick man veta att han hade dragit till Amerika.

Alla skulle dit

Rövarekulans tivoli hade en glansperiod i början på seklet. Tivolit var öppet på söndagarna, sommartid får man förmoda. Då skulle alla dit, i synnerhet Kristi Himmelfärdsdag, pingst och midsommar. Kantorn och författaren Anders Ohlsson berättar: "Då jag i tio års åldern hade som-

marplats på en bonnagård fick jag, en söndag, följa med husbondefamiljen till Rövarekulan. Man hade väntat sig mycket av denna sällsynta utflykt. Men det enda roliga man fick var att i cirka sex timmar passa hästarna. Vattna dem och byta tornister. Mat skulle djuren ha. Själv fick jag inte så mycket som en torr skorpa långt mindre en god smörmad.”

Husbondefamiljen själv hade säkert riklig förning med sig. Det var en tid då det verkligen var skillnad på folk och folk! Noblessen var benämningen på de som ansågs som högreståndspersoner. När denna ”nobless” gästade Rövarekulan tog de alltid de bästa borden i paviljongen. Där stannade de tills det var tid att gå hem. Tioöresbanan, som det fina folket hade monopol på låg närmast paviljongen. På den andra banan, där en dansbiljett bara kostade fem öre, var det alltid trångt om platsen. Här dansade drängarna och pigorna från Hjära, Skiberöd, Västraby, Oregården, Kyrkhult och Klinta.

Höjdpunkt på 30-talet

Den verkliga höjdperioden inträffade emellertid på 30-talet. Dansbanan hade 1930 blivit om och tillbyggd, fått tak och kompletterad med en restaurangdel. Folk kom från Eslöv, Ystad och Malmö. Det fanns t o m en särskild hållplats på järnvägen Ystad-Eslöv enbart för dansbanan. Folk cyklade från Eslöv för att dansa. På den tiden kunde man röra på sig!

Frivilliga brandkåren i Gudmuntorp och Löberöd ordnade vittomtalade festligheter. CUF ordnade i flera decennier pingstfest i dagarna tre. Åtskilliga unga damer har där korats till Skånes Sommarflicka. 1951 hade Eslövs allmänna idrottsförening stora festligheter, inkluderande tyngdlyftningstävlingar på dansbanan. En av bygdens söner skördade flera lagrar.

Rövarekulan gästades av berömdheter från stora världen: Edvard Persson, Sigvard Wallenberg, Charlotte Dittmer m fl. Många av uppträderna skedde på lilla scenen ute på

ängen. Där kunde ju så många fler se och roas.

En tragisk händels förknippas också med Rövarekulan. I augusti 1943 ville en flygare från reservflygkrigsskolan i Eslöv imponera på en skönhet från bygden. Han flög sitt lätta men instabila plan över tivolit men kolliderade med ett träd och omkom.

Slutet på historien

Festen fortsatte oförminskat på 40-talet och början av 50-talet. Man spelade tidvis även på vintern. Parkett lades på dansbanan omkring 1961. 10000 kr kostade det kalaset. Men successivt avtog intresset för Rövarekulan. Folk blev mer rörliga med tilltagande bilism och man fick andra krav på service och komfort. Utedass och vintertid dåligt väglag och kallt i den enkla träbyggnaden. Under pingstfesterna levde dock den döende festplatsen upp och 1969 kom 5000 personer. Måhända firades ännu några gånger i det anrika nöjestemplet.

Ekonomiskt uppsving, ökat natur- och miljöintresse fick naturvårdverket att uttala sig sålunda: ”Området äger sådana kvaliteter att det är ett riksintresse att det sparas”. 1970 inköpte staten ett område, 49 hektar stort, stämplade det som naturreservat och lade förvaltningen på domänverket. I köpet ingick området festplatsen ligger på. Köpesumman var 320 000 kronor. Länsstyrelsen tog emellertid tid på sig att utfärda skötselbestämmelser och under tiden förföll byggnaderna. Tidningsklipp från 1971 påpekar enträget tilltagande vandalisering och förfall. Men plötsligt, i november 1971, hände det. Gösta Palm var rivningsentreprenör. Den som ser platsen idag, med den forna storheten i minne, kan inte tro att allt rymdes på den lilla jordplätten.■

Litteraturlista

Gottfrid Björkelund: Frosta härads minnen. Hörby 1912
Anders Ohlsson: När di gamle var unga. Malmö 1969.